

**SPRAWOZDANIE DODATKOWE DLA KOMITETU AUDYTU
RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU BANKU**

Banku Spółdzielczego w Opocznie

ul. Plac Kościuszki 3, 26-300 Opoczno

Przeprowadziliśmy badanie sprawozdania finansowego Banku Spółdzielczego w Opocznie z siedzibą w miejscowości Opoczno, na które składa się:

1) wprowadzenie do sprawozdania finansowego;		
2) bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2018 roku, który po stronie aktywów i pasywów zamyka się sumą bilansową:	110 066 786,35	zł
3) łączny współczynnik kapitałowy:	16,24	%
4) zestawienie pozycji pozabilansowych wykazujące na dzień 31 grudnia 2018 roku		
-zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane w kwocie:	7 941 001,16	zł
-pozostałe w kwocie:	36 926 587,33	zł
5) rachunek zysków i strat za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku wykazujący zysk netto w wysokości:	583 328,74	zł
6) zestawienie zmian w kapitale własnym za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku wykazujące wzrost kapitału własnego o kwotę:	575 553,21	zł
7) rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. wykazujący zwiększenie stanu środków pieniężnych o kwotę :	3 095 188,77	zł
8) dodatkowe informacje i objaśnienia do sprawozdania finansowego.		

1. DANE IDENTYFIKUJĄCE FIRME AUDYTORSKĄ I KLUCZOWEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Wyniki przeprowadzonego badania sprawozdania finansowego

W oparciu o przeprowadzone badanie sprawozdania finansowego Banku Spółdzielczego w Opocznie na dzień 31.12.2018 r. i za okres kończący się tego dnia wydaliśmy z dniem 25.04.2019 r. sprawozdanie z badania zawierające opinię bez zastrzeżeń.

Kluczowy Biegły rewident

W imieniu firmy audytorskiej badanie sprawozdania finansowego Banku za 2018 rok przeprowadzili: kluczowy biegły rewident Jan Szostak (nr 10364) z udziałem asystenta - Anny Łomża.

Niezależność

Firma audytorska, kluczowy biegły rewident oraz asystent przeprowadzający badanie oświadczają, że spełniają wymogi o bezstronności i niezależności od badanej jednostki, określone w art. 69-73 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

Oświadczenia o niezależności biegłego rewidenta oraz firmy audytorskiej stanowią załącznik do niniejszego sprawozdania dodatkowego.

Inne podmioty

W badaniu sprawozdania finansowego nie uczestniczył biegły rewident, firma audytorska ani ekspert zewnętrzny nie należący do Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. Franciszka Stefczyka w Warszawie.

2. INFORMACJE DOTYCZĄCE BADANIA USTAWOWEGO

Podstawa przeprowadzenia badania

Badanie ustawowe sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 31.12.2018 r. przeprowadzono zgodnie z umową nr VI/23/2017 zawartą w dniu 03.10.2017 r. oraz zgodnie z aneksem z dnia 06.12.2017 r. pomiędzy: Bankiem Spółdzielczym w Opocznie jako zleceniodawcą, a Związkiem Rewizyjnym Banków Spółdzielczych im. F. Stefczyka w Warszawie, ul. Mokotowska 14, firmą audytorską, wpisaną na listę PIBR pod numerem 1459 jako zleceniobiorcą.

Wyboru Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. F. Stefczyka w Warszawie jako firmy audytorskiej dokonała Rada Nadzorcza Uchwałą 27/6/2017 z dnia 28.09.2017 r.

Kontakty z Komitetem Audytu i z Kierownictwem

<i>Charakter/forma komunikowania się</i>	<i>Data</i>	<i>Strona spotkania</i>	<i>Przedmiot spotkania</i>
Forma pisemna	13.02.2019 r.	Komitet Audytu, Zarząd	Przedstawienie planu badania, w tym zadania biegłego rewidenta, formę i ramy czasowe kontaktowania się z osobami sprawującymi nadzór, zagadnienia o charakterze etycznym - niezależności biegłego rewidenta oraz Komitetu Audytu. Przedstawienie składu zespołu badającego. Przedstawienie odpowiedzialności biegłego rewidenta oraz firmy audytorskiej w odniesieniu do badania sprawozdania finansowego, przedstawienie planowanego zakresu i czasu przeprowadzenia badania oraz metodyki badania.

Spotkanie	13.02.2019 r.	Komitet Audytu, Zarząd	Przedstawienie odpowiedzialności biegłego rewidenta w odniesieniu do badania sprawozdania finansowego, przedstawienie planowanego zakresu i czasu przeprowadzenia badania oraz metodyki badania, omówienie niezależności biegłego rewidenta, przedstawienie aktualnej sytuacji ekonomiczno-finansowej banku.
Spotkanie	25.04.2019 r.	Komitet Audytu, Zarząd	Znaczące ustalenia z badania w tym słabości kontroli wewnętrznej, omówienie spraw, które były najbardziej znaczące podczas badania sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy i dlatego są kluczowymi sprawami badania, podsumowanie badania sprawozdania finansowego za okres zakończony dnia 31.12.2018 r.

Terminy i zakres badania

Badanie wstępne i zasadnicze sprawozdania finansowego odbyło się w siedzibie banku oraz w biurze firmy audytorskiej w dniach od 13.02.2019 r. do 25.04.2019 r.

Zakres badania

Badanie obejmowało wyrażenie opinii o tym czy sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Celem badania jest uzyskanie wystarczającej pewności co do tego czy sprawozdanie finansowe jako całość zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych oraz nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem, oraz wydanie sprawozdania niezależnego biegłego rewidenta zawierającego naszą opinię. Wystarczająca pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z powyżej wskazanymi standardami zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego sprawozdania finansowego. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia, powstałego na skutek oszustwa jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia powstałego na skutek błędu, ponieważ może obejmować zmywy, fałszerstwo, celowe pominięcia, wprowadzanie w błąd lub obejście kontroli wewnętrznej i może dotyczyć każdego obszaru prawa i regulacji, nie tylko tego bezpośrednio wpływającego na sprawozdanie finansowe.

Badanie polegało na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania kwot i ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur badania zależy od osądu biegłego rewidenta, w tym od oceny ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem. Dokonując oceny tego ryzyka biegły rewident bierze pod uwagę działanie kontroli wewnętrznej, w zakresie dotyczącym sporządzania i rzetelnej prezentacji przez jednostkę sprawozdania finansowego, w celu zaprojektowania odpowiednich w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej jednostki. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedniości przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności ustalonych przez kierownika jednostki wartości szacunkowych, jak również ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności badanego Banku ani efektywności lub skuteczności prowadzenia spraw jednostki przez Zarząd Banku obecnie lub w przeszłości.

Metodyka badania

Naszym celem było uzyskanie racjonalnej pewności, że sprawozdanie finansowe, jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem oraz wydanie sprawozdania biegłego rewidenta zawierającego opinię z badania.

Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z Krajowymi Standardami wykonywania zawodu w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania zawsze wykryje istotne zniekształcenia.

Wszystkie pozycje bilansu powyżej istotności wykonawczej określonej poniżej zostały objęte badaniem wiarygodności.

Ponadto badaniem wiarygodności zostały objęte również pozycje, na podstawie oceny ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego.

<i>Pozycja w bilansie</i>	<i>Stwierdzenia</i>	<i>Znaczące Ryzyko (TAK/NIE)</i>	<i>Procedury Wiarygodności/Testy Kontroli Badanie o podwójnym celu</i>	<i>Wyjaśnienie ewentualnych istotnych różnic w podejściu do badania w porównaniu z poprzednim rokiem</i>
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	NIE	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.
Należności od sektora finansowego	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	NIE	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.
Należności od sektora niefinansowego	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	TAK	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.
Należności od sektora budżetowego	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	TAK	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.

Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	NIE	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	NIE	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.
Kapitał (fundusz) zapasowy	Istnienie, prawa i obowiązki, kompletność, wycena i przyporządkowanie	NIE	Procedury wiarygodności	Nie nastąpiła istotna zmiana podejścia do badania w stosunku do poprzedniego roku.

Istotność

Wyrażenie przez biegłego rewidenta opinii na temat sprawozdania finansowego wymaga, aby uzyskał on pewność, że sprawozdanie jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia.

W celu oceny istotności, uwzględniliśmy nie tylko kwotę zniekształceń, lecz również ich charakter i szczególne okoliczności wystąpienia. Wyzaczyliśmy poziom istotności, który pozwolił nam zaplanować i przeprowadzić badanie i ocenić wpływ wykrytych zniekształceń podczas badania oraz, w stosownych przypadkach, wpływ nieskorygowanych zniekształceń na sprawozdanie finansowe.

Uważamy zniekształcenie za istotne, jeżeli ma takie znaczenie, że pojedynczo lub łącznie z innymi może wpłynąć na osąd użytkownika informacji finansowej lub księgowej i że nie jesteśmy w stanie wydać opinii bez zastrzeżeń. Określenie poziomu istotności opiera się na osądzie zawodowym biegłego rewidenta.

Na podstawie naszego zawodowego osądu przyjęliśmy następujące założenia dotyczące progów istotności:

W badaniu zastosowano poziomy istotności:

a) istotność ogólną, która została wyliczona od sumy bilansowej:	1,80%	1 981 202,15 zł
b) istotność wykonawczą, którą ustalono w oparciu o ryzyko nieodłączne:	78%	1 545 337,68 zł
c) zniekształcenie oczywiście nieznaczące:	5%	99 060,11 zł

Przy ustalaniu wysokości (poziomu) wskaźników istotności zastosowano osąd uwzględniający szczególne charakterystyki związane z Bankiem. To ustalenie obejmowało rozważenie aspektów zarówno wartościowych, jak i jakościowych.

Przyjęliśmy, jako podstawę określenia istotności sumę bilansową, ponieważ naszym zdaniem wskaźnik ten jest powszechnie używany do oceny działalności banków przez użytkowników sprawozdania finansowego, jak również jest ogólnie przyjętym wskaźnikiem do porównań. Określony procent przyjętej podstawy uzależniony był głównie od przyjętego poziomu ryzyka badania. Przyjęta istotność na poziomie 1,8% mieści się w zakresie dopuszczalnych przez standardy badania progów ilościowych dla istotności (tj. 1% - 3%).

Przy ustalaniu poziomu istotności uwzględniliśmy również jakościowe czynniki, za które przyjęliśmy:

- zagadnienia związane z kierownictwem,
- środowisko księgowe,
- środowisko operacyjne,
- zagadnienia związane z badaniem.

Kontynuacja działalności

Podczas naszego badania nic nie zwróciło naszej uwagi, co powodowałoby nasze przekonanie, że Bank nie jest w stanie kontynuować działalności przez co najmniej 12 miesięcy licząc od dnia 31.12.2018 r. na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczania przez niego dotychczasowej działalności.

W punkcie 4 wprowadzenia do sprawozdania finansowego Banku za rok zakończony dnia 31.12.2018 roku Zarząd wskazał, że sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności przez Bank przez okres nie krótszy niż 12 miesięcy od dnia 31.12.2018 roku oraz, że nie występują okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności przez Bank.

System wewnętrznej kontroli w zakresie sprawozdawczości finansowej oraz systemu księgowości.

W trakcie przeprowadzonego badania jednostkowego sprawozdania finansowego dokonaliśmy wrywkowego sprawdzenia prawidłowości działania systemu kontroli wewnętrznej w zakresie sprawozdawczości finansowej oraz systemu księgowości. W trakcie przeprowadzonych prac nie stwierdziliśmy znaczących nieprawidłowości, które mogłyby mieć istotny wpływ na badane jednostkowe sprawozdanie finansowe. Celem naszego badania nie było wyrażenie kompleksowej opinii na temat funkcjonowania tego systemu kontroli wewnętrznej.

W trakcie naszego badania nie wykryliśmy wszystkich kwestii wymagających poprawy, które mogłyby zostać wykryte podczas pogłębionego badania kontroli wewnętrznej.

Zjawiska i zdarzenia wskazujące na naruszenie prawa

Podczas badania nie stwierdzono istotnych zjawisk i zdarzeń wskazujących na naruszenie przepisów ustawowych i wykonawczych lub Statutu.

Nie stanowiło przedmiotu badania ustalenie i wyjaśnienie zdarzeń, które mogły stanowić podstawę do wszczęcia postępowania karnego przez powołane do tego organy.

Przedmiotem badania nie były również inne nieprawidłowości, które mogły wystąpić poza systemem rachunkowości badanego Banku.

Metody wyceny

Bank posiada aktualną dokumentację opisującą zasady rachunkowości, przyjęte przez Zarząd Banku, w zakresie wymaganym przepisami art. 10 ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków.

Zastosowane metody wyceny są zgodnie z polityką rachunkowości obowiązującą w banku, nie stwierdzono w tym zakresie nieprawidłowości.

We wprowadzeniu do sprawozdania finansowego Banku za rok zakończony dnia 31.12.2018 roku Zarząd przedstawił stosowane zasady (politykę) rachunkowości, w tym metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania przychodów i kosztów, w zakresie, w jakim obowiązujące przepisy pozostawiają prawo wyboru lub nie regulują danego zagadnienia.

Ograniczenia badania

Bank przedstawił wszystkie żądane wyjaśnienia i dokumenty.

Nie wystąpiły inne niż ww. istotne kwestie wynikające z badania ustawowego, które zostały omówione lub były przedmiotem korespondencji z Zarządem, ani żadne inne kwestie wynikające z badania ustawowego, które według profesjonalnego osądu biegłego rewidenta są istotne dla nadzorowania procesu sprawozdawczości finansowej.

***Kluczowy biegły rewident
przeprowadzający badanie w imieniu
ZRBS im. F. Stefczyka w Warszawie***

***Jan Szostak
wpisany do rejestru PIBR pod numerem 10364***

Warszawa, dnia 25.04.2019 r.